

2.9.2025

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

**PÄÄESIKUNNAN LAUSUNTO EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE
HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI POLIISILAIN 5 A LUVUN,
SOTILASTIEDUSTELUSTA ANNETUN LAIN SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN
MUUTTAMISEKSI**

HE 29/2025 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle poliisilain 5 a luvun muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esityksessä on kyse nykyisen palomuurisääntelyn selkeyttämisestä ja viranomaisten välisen tiedonvaihdon parantamisesta. Palomuurisääntely antaa sotilastiedusteluviranomaiselle oikeusohjeet mil-lä edellytyksin ja menettelytavoilla sotilastiedustelun tiedustelumene-telmillä saatua rikosta koskevaa tietoa voidaan luovuttaa rikostorjunta-viranomaisille. Palomuurisääntelyssä on kyse poikkeuksesta tiedon käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja sillä rajoitetaan tiedustelumenetel-millä saadun tiedon hyödyntämistä rikostorjunnassa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on mahdollistaa tiedusteluviranomai-sille tietojen luovutus kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi riittävän laajasti sekä selkeyttää tiedustelumenetelmän käytön avulla saadun ri-kosta koskevan tiedon luovutusta rikostorjuntaviranomaiselle. Pää-esikunta sotilastiedusteluviranomaisena katsoo, että esitetyt sääntely-muutokset vastaavat esityksen tavoitteisiin ja uudistukset selkeyttävät palomuurisääntelyä kokonaisuutena.

Sääntelymuutosten tarve on välttämätön. Esitetyt muutokset parantavat tiedusteluviranomaisten mahdollisuuksia jakaa Suomen turvallisuus-ympäristön kannalta merkityksellistä tietoa rikostorjunnalle, mikä paran-taa turvallisuusviranomaisten kannalta kriittistä kykyä reagoida oikea-aikaisesti ilmiöihin, jotka voivat muodostaa uhan kansalliselle turvalli-suudelle. Sotilastiedusteluviranomainen katsoo, että kansallisen turval-

lisuuden uhkiin varautuminen riittävän aikaisessa vaiheessa on keskeisen tärkeää ottaen huomioon Suomen turvallisuustoimintaympäristön merkittävän nopean muutostahdin.

Pääesikunta on osallistunut palomuurilainsäädäntöä valmistelleen työryhmän työskentelyyn ja esittänyt näkemyksiä lakiehdotuksesta jo sen valmisteluvaiheessa.

Yleisesti ottaen sotilastiedusteluviranomainen on pystynyt soveltamaan voimassaolevaa palomuurisääntelyä hyvin. Esitetyt muutokset parantaisivat kuitenkin joitain tulkinnanvaraisuuksia lainsäädännön soveltamisessa hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla.

Voimassa olevan sotilastiedustelulain 79 §:n 1 momentti ja 80 §:n 1 momentti sisältävät oikeusohjeet tilanteisiin, joissa tiedustelumenetelmällä kertyy tietoa tehdystä rikoksesta tai hankkeilla olevasta rikoksesta. Molempien pykälien ensimmäisissä momenteissa on keskeistä niiden pakottavuus. Tiettyjen "ylitörkeiden" rikosten ollessa kysymyksessä sotilastiedusteluviranomaisella ei ole harkintavaltaa siitä, ilmoittaako se lainkaan rikoksesta toimivaltaiselle viranomaiselle.

Molempien edellä mainittujen pykälien toiset momentit puolestaan eivät ole pakottavaa oikeutta, vaan antavat sotilastiedusteluviranomaiselle harkintavaltaa. Jo tehdystä rikoksesta voi ilmoittaa, jos siitä säädetty ankarin rangaistus on kolme vuotta vankeutta, ja jos keskusrikospoliisille tehtävällä ilmoituksella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Hankkeilla olevan rikoksen ollessa kysymyksessä, saa sotilastiedusteluviranomainen luovuttaa tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa, mikäli teosta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Nykysääntelyn perusteella esimerkiksi valtiollisen toimijan ulkomailta käsin toteuttamasta tietomurrosta (RL 38:8) poliisin tietojärjestelmään ei voi ilmoittaa, mikäli tieto tietomurrosta on saatu tiedustelumenetelmin. Esimerkki tuo hyvin esille sen, että kansallinen turvallisuus ja rikoslaki ovat jossain määrin yhteen kietoutuneita. Tietty toiminta voi olla rikos, mutta myös merkittävällä tavalla kansallisen turvallisuuden uhka, riippuen luonnollisesti mistä rikoksesta on kyse ja mikä on rikoksen kohde.

Vieraan valtion vihamielinen toiminta Suomea kohtaan on lähtökohtaisesti kansallisen turvallisuuden asia. Vihamielinen toiminta täyttäneen herkästi rikoksen tunnusmerkistön monissa ilmenemismuodoissaan, mutta lienee hedelmätöntä tarkastella kaikkea toimintaa vain rikoslain näkökulmasta. Etenkin, jos toiminta on toteutettu ulkomailta käsin ja tekijänä on oletettavasti vieraan valtion valtiollisen toimijan organisaatio. Rikosvastuun toteutuminen jäisi tällöin käytännössä teoreettiseksi ja

reaalimaailmassa tiedon luovuttaminen voi kohdata ylitsepääsemättömiä oikeudellisia esteitä, mahdollisesti ikävin seurauksin.

Eri lähteistä ja menetelmin saadut tiedot voivat yhdistettyinä ja analysoituina viitata toimintaan, missä voi olla rikoksen piirteitä. Esimerkiksi televalvonnalla ei voi sellaisenaan hankkia tietoa rikoksen tunnusmerkistön mukaisesta teonkuvauksesta, välittömästi relevanteista faktoista. Televalvonnasta, avointen lähteiden tiedustelusta ja lyhytkestoisesta tarkkailusta kertyneiden tietojen perusteella sotilastiedusteluviranomaiselle voi syntyä jonkinlainen käsitys siitä, että kohde saattaa olla hankkimassa tietoa kriittisestä infrastruktuurista rikoslain 12 luvun 5 §:ssä säädetyn vakoilurikoksen merkityksessä. Kuitenkin, voi olla hankalaa tehdä oikeudellista arviota toiminnan alku- tai valmisteluvaiheesta siitä, kehittykö siitä rangaistavaksi säädetty historiallinen tapahtumainkulku tai onko toiminta jo kehkeytynyt hankkeilla olevaksi rikokseksi. Ennustettavuus ja toiminnan hahmottaminen rikosoikeudellisesta näkökulmasta on haastavaa, ja juridisesti problemaattista. Sotilastiedustelu saattaa kohdata tilanteita, joiden oikeudelliseen ratkaisuun eivät nyky säännökset anna vastausta.

Tältä osin esitetyt sääntelymuutokset parantavat omalta osaltaan nykytilannetta. Tämä pätee erityisesti esitettyyn sotilastiedustelulain 80 §:n 1 momenttiin, jonka nojalla sotilastiedusteluviranomainen voi luovuttaa sotilastiedustelulain 79 §:n 3–5 momentissa tarkoitetusta rikoksesta tietoa toimivaltaiselle viranomaiselle maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tai muuksi turvallisuusviranomaisen toiminnan suuntaamiseksi.

Sotilastiedusteluviranomainen katsoo niin ikään myönteiseksi lakimuutosesitykseksi ehdotetun sotilastiedustelulain 79 §:n 5 momentin, jonka mukaan sotilastiedusteluviranomainen saa 79 §:n 1–4 momentissa säädetyn estämättä aina ilmoittaa tiedustelumenetelmän käytön avulla havaitusta jo tehdystä tai vielä estettävissä olevasta rikoslain 12, 13 ja 34 a luvussa säädetystä rikoksesta sekä luovuttaa tietoa sellaisesta rikoksesta 79 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille toimivaltaisille viranomaisille riippumatta siitä mikä on kyseisen rikoksen ankarin rangaistus. Kyseessä olisi uusi tiedonluovutussäännös, joka parantaisi omalta osaltaan turvallisuusviranomaisten tiedonkulkua ja tilannekuvaa kansallisen turvallisuuden uhkiin liittyen.

Maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikosten tunnusmerkistöjen kriminalisoinnilla on tarkoitus suojata maanpuolustusta ja kansallista turvallisuutta, joten kyseisten rikosten estämistä ja selvittämistä voidaan pitää tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivina tietojen käyttötapoina. On erinomaisen järkevää, että viranomaisen hankkimaa tietoa samaan uhkakokonaisuuteen liittyvästä toiminnasta voidaan siir-

tää toimivaltaiselle rikostorjuntaviranomaiselle viranomaisten toimintaedellytysten parantamiseksi ja turvaamiseksi.

Kuten edellä todettua, sotilastiedusteluviranomainen suhtautuu myönteisesti esitettyyn sotilastiedustelulain 80 §:n 1 momenttiin, joka olisi uusi. Momentin mukaan sotilastiedusteluviranomainen saa ilmoittaa tietoa 79 §:n 3–5 momentissa tarkoitettua rikoksesta toimivaltaisille viranomaisille maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja muuksi luovutuksensaajan toiminnan suuntaamiseksi. Tässä tapauksessa tietoa ei saa käyttää esitutkintalain 3 luvun 3 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa eikä salaista tiedonhankintakeinoja, salaista pakkokeinoja tai muuta pakkokeinoja koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena eikä näyttönä rikosasiassa. Säännös selkiyttäisi tilanteita, joissa tiedustelumenetelmin saadun tiedon perusteella ei voida riittävästi varmuudella päätellä, onko kysymys sotilastiedustelun kohteen ei-rikollisesta vai rikollisesta toiminnasta, mutta maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden intressien näkökulmasta olisi erityisen tärkeää, että tieto voitaisiin luovuttaa.

Sotilastiedustelun tarkoituksena on sotilastiedustelulain 3 §:n mukaan hankkia ja käsitellä tietoa Suomeen kohdistuvasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta taikka 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnasta ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukemiseksi. Esitetty säännös rikosta koskevan tiedon luovuttamisesta maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi palvelee myös sotilastiedustelun laissa säädettyä tarkoitusta.

Sotilastiedusteluviranomainen pitää tärkeänä ja yhtenä demokraattisen oikeusvaltion piirteinä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perustalaillisia takeita. Esitetty 80 §:n 1 momentin säännös ei heikentäisi yksilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, sillä säännöksestä ilmenevä luovutetun tiedon käyttörajoitus estää sen, että tiedustelumenetelmällä saatua tietoa voitaisiin käyttää esitutkinnassa rikoksen selvittämisessä, salaista tiedonhankintakeinoja, salaista pakkokeinoja tai muuta pakkokeinoja koskevan vaatimuksen tai päätöksen perusteena tai näyttönä rikosasiassa.

Tiedusteluviranomaisten yhteistoiminnan näkökulmasta on erittäin olennaista, että palomuurisääntely on yhtenäistä. Tämä on tärkeää myös tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonnan kannalta. Sotilastiedusteluviranomainen katsoo, että esitetty sääntely toteuttaisi riittävästi tasolla tämän vaatimuksen.

Sotilastiedusteluviranomainen katsoo, että esitetyllä sääntelyllä vastattaisiin hyvin niihin vakaviin ja moninaisiin turvallisuusuhkiin, joita Suomen turvallisuusympäristössä on ilmennyt. Kokonaisuutena arvioiden

esitetty sääntely selkeyttää joitakin palomuurisääntelyssä ilmenneitä tulkinnanvaraisuuksia ja toisaalta esitetyn uuden sääntelyn osalta esitys parantaisi viranomaisten tiedonvaihtoa ja tilannekuvan muodostumista kansallisen turvallisuuden uhkiin liittyen.

Sotilaslakimies
varatuomari

Tatu Kemiläinen

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI